

Vård- och underhållsplaner (VU-plan) i Stockholms stift

Reviderad 2022-02-23 av Rickard Isaksson

Vård- och underhållsplaner i Stockholms stift består av ett Vårdprogram, en Underhållsplan och en drift och skötselplan. De ska finnas för kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser. Gärna även för kyrkliga inventarier med kulturhistoriskt värde men det är inget krav i dagsläget. Innehållet ska uppfylla Riksantikvarieämbetets föreskrifter (KRFS 2012:2), granskas och godkännas av stiftskansliet, samt vara antagna av kyrkorådet och till sist vara registrerade i Kyrkobyggnadsregistret (KBR). Enligt föreskrifterna ska VU-planen redovisa hur de skyddade objekten ska vårdas och underhållas så att det kulturhistoriska värdet inte minskas och deras utseende och karaktär inte förvanskas.

Kravspecifikation

För att få Kyrkoantikvarisk ersättning (KAE) för uppdatering av VU-plan eller ansöka om ersättning utifrån VU-planen ska den uppfylla vissa minimikrav i enlighet med gällande lagkrav, villkor och stiftsstyrelsens beslut (2022-02-15).

Vård- och underhållsplanen ska:

- omfatta objekt skyddade av 4 kap. KML (§3-4, 13-14)
- omfatta byggnader, markytor, anläggningar, installationer och växtlighet för ovanstående objekt
- omfatta materialtyper för byggnader och markytor, typ/fabrikat för anläggningar och installationer

Vård- och underhållsplanen ska bestå av tre olika delar:

- Vårdprogram
- Underhållsplan
- Drift och skötselplan (tillhandahålls av stiftskansliet)

Vårdprogrammet ska:

- innehålla en kulturhistorisk karaktärisering av kyrka och begravningsplats (tillhandahålls av stiftskansliet och biläggs vårdprogrammet)
- innehålla en lista på betydande kulturhistoriska värdebärare. De ska listas under rubrikerna Kyrkomiljö; Begravningsplats; Kyrkotomt; Kyrka exteriör; Kyrka interiör samt Betydande föremål.
- innehålla en beskrivning av respektive värdebärare utifrån dess kunskapsvärde och upplevelsevärde
- innehålla strategier för vård och underhåll som bygger på en kulturhistorisk analys av platsen
- innehålla antikvariska krav och rekommendationer

Underhållsplanen ska:

- innehålla underhållsåtgärder
- innehålla tidplan och intervall för underhållsåtgärder
- innehålla uppskattad kostnad för underhållsåtgärder
- Innehålla en grafisk översikt av parametrarna ovan, enligt bilaga 1, för minst tio år framåt per datum då planen är antagen av kyrkorådet
- innehålla korta antikvariska och tekniska kommentarer för de bedömningar som har gjorts i planen för att öka förståelsen kring prioriteringar och val av material och metod

Kyrkoantikvarisk ersättning (KAE)

KAE kan beviljas till upprättande och uppdatering av VU-plan för kyrkobyggnader, kyrkotomter och kulturhistoriskt värdefulla föremål. VU-planer för begravningsplatser ska finansieras av begravningsavgiften (undantag kan förekomma för kyrkogårdar inom Stockholms kommun eller för övriga byggnader på begravningsplats som endast används till församlingsverksamhet). Enklare uppdatering gränsar till administration och ska inte bekostas med KAE. Det utgår ingen ersättning till nya historiska beskrivningar, nulägesbeskrivningar eller omskrivningar av Sveriges kyrkor, endast revidering av befintliga karaktäriseringstexter som finns tillgängliga på Stockholms stifts externa webbsida.

Tillval

Följande tillval rekommenderas att på sikt ingå i en VU-plan och är således inget krav för att kunna ansöka om KAE till kyrkobyggnader:

Förslag till myndighetsbesiktningar och egenkontroller

Bör omfatta relevanta byggnadsdelar och markytor (exkl. växtbelagda ytor), anläggningsdelar och installationer. För respektive förslag ska det finnas:

- Hänvisning till aktuell lag eller bestämmelse
- Tidplan och intervall för besiktningar och kontroller
- Metod för genomförande
- Ansvarig yrkesroll som krävs för besiktningen

Trädvårdsplan inkl. samtlig växtlighet

Bör omfatta all växtlighet på begravningsplats och kyrkotomt för objekt och avser:

- Statusinventering och åtgärdsförslag
- Tidplan och underhållsintervall för åtgärder
- Kostnader för underhållsåtgärder samt plan för finansiering
- Art ska anges för växtlighet
- Antikvarisk kommentar för delar med betydande kulturhistoriska värden

Kostnader för begravningsverksamhet (begravningsplats) respektive församlingsverksamhet (kyrkotomt) ska särskiljas.

Kyrkliga inventarier med kulturhistoriskt värde

Väljer man att föremål ska ingå i VU-planen ska det endast omfatta kyrkliga inventarier med kulturhistoriskt värde i enlighet med inventarieförteckningen. Omfattar endast lösa föremål och avser:

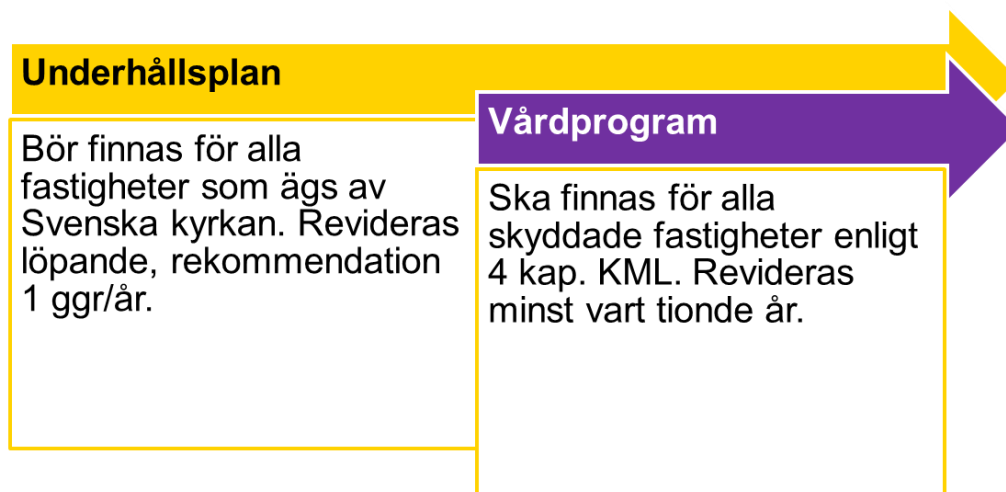
- Statusinventering och åtgärdsförslag som utgår från respektive materialgrupp
- Hänvisning till inventarienummer i inventarieförteckningen
- Tidplan och underhållsintervall för åtgärder utifrån respektive materialgrupp
- Kostnader för underhållsåtgärder samt plan för finansiering
- Antikvariska kommentarer för enskilda föremål eller föremålsgrupper

Upphandlingsmallar för VU-plan

Stiftet har tagit fram ett upphandlingsunderlag som församlingar kan använda för att underlätta framtagande eller uppdatering av VU-planer för skyddade fastigheter enl. 4 kap. KML. Underlaget kan laddas hem via stiftets intranät (länk). Underlaget inkluderar exempelmall för vårdprogram, mall för underhållsplan och mall för drift- och skötselplan.

Revidering av VU-planen

Det viktiga är att VU-planen enkelt ska kunna revideras, det innebär att stift, församling/pastorat ska ha tillgång till källfilerna. VU-planen behöver inte vara fullfjädrad utan den kan kompletteras med de tillvalspaket som föreslås i detta dokument. Vårdprogrammet ska revideras minst vart tionde år, underhållsplanen och drift- och skötselplanen ska revideras löpande.

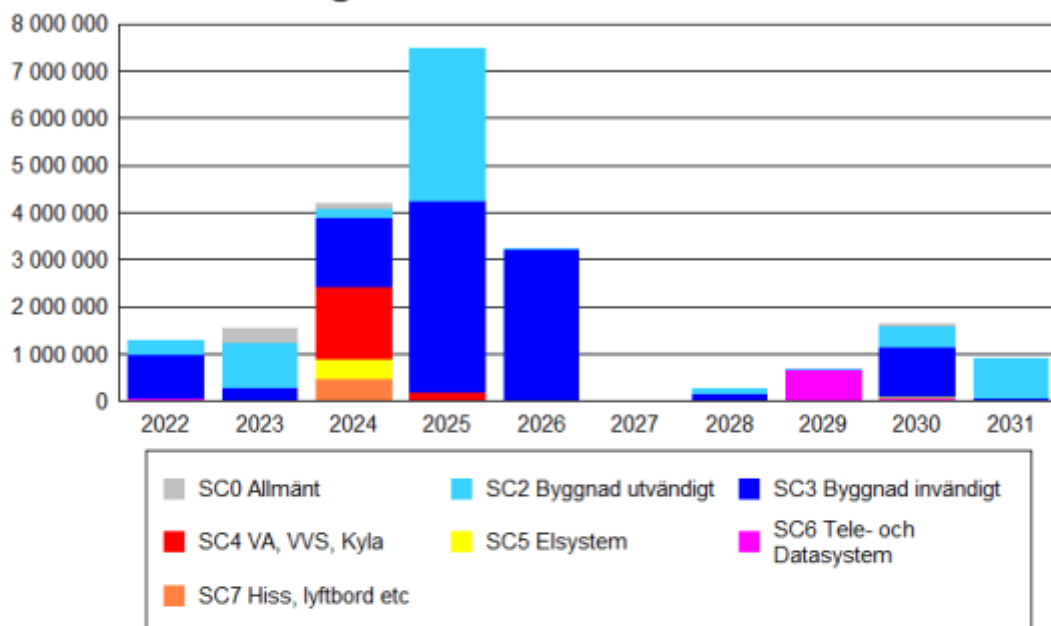
Kulturarvskommunikation

Ett mer ambitiöst Vårdprogram kan på sikt innehålla delar som tar fasta på kommunikationen av kulturhistoriska värden genom Berättelser. Urval av olika berättelser som ger förståelse för platsens historia och kopplingar till hur den förändrats i förhållande till det omkringliggande samhället. Med fördel kan Värdebärarna kopplas till varje berättelse. Berättelsen ska inspirera församlingen att tillgängliggöra kyrkornas historia och kulturarv i olika medier och till olika målgrupper. I detta arbete bör exempelvis församlingens kommunikatörer och församlingspedagoger vara involverade.

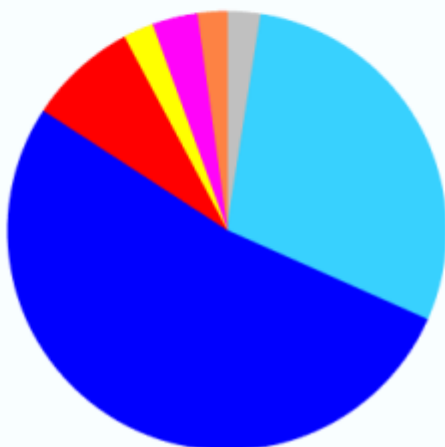
Bilaga 1

Exempel på vad Underhållsplanens grafiska sammanställning över kommande underhållsplanering ska innehålla (rapportuttag från DeDU).

Årliga underhållskostnader

Fördelning av kostnader under vald period

SC0 Allmänt	532 745 kr
SC2 Byggnad utvändigt	6 201 807 kr
SC3 Byggnad invändigt	11 191 323 kr
SC4 VA, VVS, Kyla	1 691 703 kr
SC5 Elsystem	464 900 kr
SC6 Tele- och Datasystem	743 125 kr
SC7 Hiss, lyftbord etc	458 550 kr
Summa	21 284 153 kr